

ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Υπό τοῦ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Μ. ΣΟΦΟΥΛΗ

Καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1966 εἶναι σφόδρα πιθανόν νὰ ἀρχίσῃ ἐφαρμοζομένη μία συμφωνία ἐναρμονίσεως τῆς ἑλληνικῆς γεωργικῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν κοινὴν γεωργικὴν πολιτικὴν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ἡ «ἐναρμόνισις» δὲν ἀποτελεῖ πανάκειαν τοῦ ἀγροτικοῦ μας προβλήματος. Ἀντιθέτως ἀποτελεῖ δραστικὸν φάρμακον, ὅπερ σημαίνει, ὅτι ἐὰν δὲν εὕρῃ καταλλήλως προετοιμασμένον τὸ σῶμα τοῦ ἀγροτικοῦ μας τομέως, τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι αἱ παρενέργειαι τοῦ φαρμάκου τούτου θὰ ἀποβοῦν μοιραῖαι διὰ τὸ μέλλον τῆς γεωργίας μας.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους, ὅτε ἤρχισε διαφαινομένη εἰς τὸν ὀρίζοντα μία πρώτη πιθανότης ἐπιτεύξεως συμφωνίας ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχεδίου συμβάσεως διὰ τὴν ἐναρμόνισιν τῆς γεωργικῆς μας πολιτικῆς πρὸς τὴν κοινὴν πολιτικὴν τῆς Ε.Ο.Κ., ἤρχισεν ἀντιμετωπιζόμενον εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιτροπῆς Εὐρωπαϊκῆς Συνεργασίας καὶ τὸ παράλληλον ἢ μᾶλλον προϋποθετικὸν πρόβλημα τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ μας συστήματος, τὸ ὁποῖον θὰ ὑπεδέχετο τοὺς μηχανισμοὺς τῆς ἐναρμονίσεως. Πολὺ φοβοῦμαι ὅμως ὅτι καὶ πάλιν, ἀπὸ τῆς ἐκκινήσεως, διαπράττεται τὸ ἴδιον πάγιον σφάλμα τοῦ παρελθόντος : Διὰ λόγους τοὺς ὁποίους δὲν δύναται κανεὶς εὐκόλῃ νὰ ἀντιληφθῇ καὶ κατανοήσῃ, παραγνωρίζεται ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετωπίζει ἀγροτικὸν πρόβλημα. Τὸ ἀγροτικὸν τοῦτο πρόβλημα ἀναλύεται καὶ πάλιν, ὅπως ἀνέκαθεν συνέβαινε, εἰς τὰ συστατικά του μέρη χωρὶς προηγουμένως νὰ κατανοηθῇ ἐπαρκῶς ἡ συνολικὴ του μορφή καὶ οὐσία. Ἔτσι, κινδυνεύομε νὰ ὀδηγηθοῦμε καὶ πάλιν εἰς σφάλματα παρόμοια μὲ ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα θὰ κατέληγε μοιραίως ὁ οἰοσδήποτε φιλότιμος χημικός, ὁ ὁποῖος θὰ ἐδοκίμαζε νὰ καθορίσῃ τὰς ιδιότητες τοῦ νεροῦ, διασπώντας το εἰς ὑδρογόνον καὶ ὀξυγόνον. Τὸ ἀγροτικὸν πρόβλημα δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν πρόβλημα προϊόντων, ἀλλὰ πρόβλημα ὀργανώσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν φορέων τῆς μέχρι τοῦ ἐπιπέδου τῆς διαθέσεως εἰς τὸ χονδρεμπόριον. Μέχρι τώρα ὅμως δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ διακρίνομεν τὰς ιδιομορφίας τῆς ἀγροτικῆς μας οἰκονομίας καὶ ἐπιμένομεν νὰ χειριζόμεθα τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν ὡς μόνον μέσον ἀσκήσεως τῆς ἀγροτικῆς μας πολιτικῆς. Αἱ ἀποτυχίαι τοῦ παρελθόντος καὶ ὁ ἐξαιρετικὰ χαμηλὸς διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν χώραν βαθμὸς ἐγχρηματισμοῦ τῆς γεωργίας μας, δὲν μᾶς ἐσυνέτισαν καὶ δὲν μᾶς ἐδίδαξαν ὅτι μὲ μόνον τὸν μηχανισμόν τῶν τιμῶν καὶ

μέ ἄθικτον τὴν Σμιθσονιανὴν ὀργάνωσιν τῆς παραγωγῆς μας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀσκήσωμεν πολιτικὴν ταχυρρῦθμον γεωργικῆς ἀναπτύξεως.

Ἄλλὰ δὲν ἀποτελεῖ ἀδυναμίαν τῶν «Policy Makers», τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος δὲν τοὺς ἐπροβλήματισε, ἐμφανῶς τουλάχιστον, ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ ἀσυγχώρητον ἀμέλειαν τὸ ὅτι δὲν σπεύδουσι νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν πείραν καὶ τὰ διδάγματα τῆς ἄλλων χωρῶν, ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ., ἐπὶ τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος. Ἄλλωστε, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, καλῶς ἢ κακῶς, τὰς χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. ἔχομεν λάβει ντὲ φάκτο ὡς πρότυπα, μετὰ τὴν Συμφωνίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Νέα σχήματα

Χῶραι μὲ πολὺ ὑγιεστέραν καὶ πλέον σύγχρονον διάρθρωσιν τῆς ὀργανώσεως τῆς γεωργικῆς τῶν παραγωγῆς, ὡς ἡ Γαλλία π.χ., ἀντελήφθησαν ὅτι οἱ θεσμοὶ καὶ τὰ μεγέθη, τὰ ὁποῖα ἐπήρκουν διὰ μίαν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, δὲν ἐπαρκοῦν πλέον εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς εὐρυτέρας ἐνοποιημένης οἰκονομίας τῶν 200 ἑκατομμυρίων πληθυσμοῦ, πολὺ δὲ περισσότερον τὰ σχήματα αὐτὰ εἶναι ξεπερασμένα ὅταν ταῦτα τοποθετηθοῦν εἰς τὰ ἀπιθάνως εὐρύτερα πλαίσια μιᾶς παγκοσμίου ἀνταγωνιστικῆς οἰκονομίας. Τὴν διαπίστωσίν των δὲ αὐτὴν μετέβαλαν εἰς πολιτικὴν καὶ πράξιν μὲ στόχον τὸν ἐκσυγχρονισμόν τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, ὁ ὁποῖος ἐκ τῆς φύσεώς του δὲν ἠμπόρεσε νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀλματώδη ἀνάπτυξιν τῶν μορφῶν καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δευτερογενοῦς καὶ τριτογενοῦς τομέως τῆς οἰκονομίας. Εἶναι παράδοξον, ἀλλ' ἀρκοῦντως ἀποκαλυπτικὸν τῆς ἀναγκαιότητος μιᾶς σαφοῦς καὶ δυναμικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς διαλύσεως τῶν μεγάλων ἰδιοκτησιῶν, ὡς μέσου ἀμβλύνσεως τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων, ἐπέτυχε πλήρως εἰς τὸν ἀγροτικὸν τομέα καὶ ἀπέτυχε παταγωδῶς εἰς τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα, ὅπου ἡ συγκέντρωσις—κάθετος καὶ ὀριζόντιος—ἀποτελεῖ τὸν κανόνα, εἰς πείσμα ὄλων τῶν πρὸς τὸ ἀντίθετον κατατεινόντων μέτρων. Ἡ γεωργία, δηλαδὴ, ἔπασσε θύμα τῶν ἰδίων τῆς ἐπιδιώξεων, ὅπου δὲν κατάρθωσε νὰ προλάβῃ τὴν φθορὰν μὲ ἐν ὑποκατάστατον τῆς προηγουμένης ὑπερβολικῆς συγκεντρώσεως, ὑπὸ κοινωνικῶς πλέον παραδεκτὸν σχῆμα. Τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα ἐθεωρήθη ὡς τὸ κοινωνικῶς πλέον παραδεκτὸν ὑποκατάστατον τοῦ χαμένου παραδείσου. Παντοῦ, ὅμως, κατὰ κανόνα τὸ Κράτος ἐν ὀνόματι μιᾶς ἀπαραδέκτου γενικεύσεως τῆς δεοντολογίας τοῦ «μέσου μεγέθους» ἢ τῆς «μέσης ὁδοῦ», ἐπολέμησεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα. Εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν τὸ Κράτος ἐβγήκε νικητὴς σχεδὸν πάντοτε, ἐνῶ ἀντιθέτως κατὰ κανόνα ἐπροδόθη ἡ πολιτικὴ «ἀντιτράστ», ὡσάκις προσεπάθησε νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν δευτερογενῆ ἢ τριτογενῆ τομέα.

Ποία εἶναι κοινωνικῶς ὀρθότερα

Ταῦτα μὲν συνέβαιναν καὶ συμβαίνουν μέχρις ὅτου ἀποκαλυφθῇ ἡ νομο-

τέλεια τῆς συγκεντρώσεως εἰς ὄλον ἐν μεγαλυτέρας μονάδας μὲ ταυτόχρονον συσπείρωσιν τῶν κέντρων λήψεως ἀποφάσεων εἰς ὄλοένα περιοριζόμενον κύκλον ἀτόμων καὶ ὁμάδων συμφερόντων. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις τῶν πραγμάτων εἶναι μοιραία. Ὁ καυχὰς δὲν γίνεται πλέον ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἢ συγκεντρωσις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς εὐθύνης διὰ τὴν λήψιν τῶν ἀποφάσεων εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἀναγκαία. Ἡ ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος αὐτοῦ εἶναι ὀριστικῶς καταφατική. Ὁ καυχὰς ὅμως μετετέθη ἀπὸ τὴν οικονομικὴν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὸ πρόβλημα μετεμορφώθη εἰς πολιτικο-κοινωνικόν. Δηλαδή, ποία εἶναι κοινωνικῶς ὀρθότερα: ἡ σοσιαλιστικὴ ἢ ἡ κεφαλαιοκρατικὴ - ἀτομικιστικὴ συγκεντρωσις! Αὐτὸ ὅμως εἶναι ἄλλο θέμα.

Αἱ χῶραι αἱ ὅποια, ὀρθοφρονουσαι, δὲν ἀφήνουν τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῆς σκοπιμότητος ἢ μὴ τῆς σοσιαλιστικῆς «ἐπαναστάσεως» νὰ ἀναστείλουν τὴν διαδικασίαν τῆς σταδιακῆς βελτιώσεως τῶν θεσμῶν καὶ τῶν ὀργανωτικῶν χαρακτήρων τῆς οἰκονομίας καὶ κοινωνίας των, μελετοῦν καὶ χειρίζονται τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα τῶν μὲ ὑπευθυνότητα καὶ σοβαρότητα προνοητικοῦ οἰκογενειάρχου. Ἄλλωστε ἡ ἐγχείρησις εἶναι ἡ τελευταία καταφυγὴ τοῦ ἱατροῦ!

Μέσα εἰς τὸ γενικὸν τοῦτο κλίμα ἐξελίσσεται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μία πολῦτιμος διεργασία εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πρόληψιν κρίσεως εἰς τὸ ἀγροτικὸν πρόβλημα κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως. Μοιραίως, ἐπίκεντρον τῆς διεργασίας αὐτῆς εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς καὶ κατευθύνσεις εἶναι ἡ νομοτέλεια τῆς συγκεντρώσεως. Εἰς τὸ μέτωπον τοῦτο ἔχουν σημειωθῆ σημαντικαὶ ἐπιτυχίαι. Ἐὰν καὶ ἡ Ἑλλάς δὲν ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν, ἡμπορεῖ ἀπὸ τοῦδε νὰ εἶναι βεβαία ὅτι πέραν τῶν προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζει σήμερον, ἀσφαλῶς θὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ ἄλλα εἰς τὸ μέλλον ἐκ τῆς συνδέσεώς της μὲ τὴν Ε.Ο.Κ.

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Κοινότητος ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γαλλία ἔχουν τὰς περισσοτέρας ἀναλογίας ἐπὶ τοῦ ἀγροτικοῦ των προβλήματος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ συγκριτικὸν μέγεθος τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ ἡ προῖστορία τοῦ προβλήματος, ἔχουν διαφορῆσαι τοὺς εἰδικωτέρους χαρακτήρας σημαντικῶς. Αἱ χῶραι αὗται καὶ ἰδίως ἡ Γαλλία ἔχουν ἤδη προχωρήσει εἰς ἐξαιρετικὰς προετοιμασίας τοῦ θεσμικοῦ ὑποβάθρου τῆς γεωργίας των, ἐν ὅψει τῆς πλήρους ἐφαρμογῆς μιᾶς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος, ἐκ τῆς ὁποίας ὡς εἶναι φυσικὸν ἐκεῖνη ἡ χώρα θὰ ἐπωφεληθῆ περισσότερο, ἢ ὁποία θὰ ἔχη προετοιμάσει καλῦτερον σύστημα ὑποδοχῆς καὶ ἀξιοποιήσεως τῶν ἐγκαθιδρυμένων μηχανισμῶν. Ἀξίζει δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ Γαλλία, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πλέον προχωρημένη τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν τομέα τοῦ συνεταιριστικοῦ κινήματος, εἶναι καὶ ἐκεῖνη ἡ ὁποία ἐπροχώρησε ταχύτερον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν νέων προβλημάτων, τὰ ὁποία δημιουργεῖ ἡ κοινὴ ἀγροτικὴ πολιτικὴ (Κ.Α.Π.). Ἀκόμη δὲ πιδὸ ἀξιοσημείωτον εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ σχετικὸν πρόγραμμα θεσμικῆς ὀργανωτικῆς προετοιμασίας τῆς Γαλλίας υἱοθετεῖται ὡς πρότυπον ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς Κοινότητος, πού θέλουν νὰ βοηθήσουν καὶ τὰς

ύπολοίπους χώρας - μέλη εις τήν αντιμετώπισιν τῶν ἀναλόγων προβλημάτων των. Πρόκειται περί τῆς πολιτικῆς τῶν «Groupements», περί τῆς ὁποίας θά ὀμιλήσωμεν διεξοδικώτερον κατωτέρω.

Μέ μίαν διάθεσιν εἰρωνείας -εὐλογον- ὁ κ. Thomson (Farm Fragmentation in Greece, C.E.R., 1963) παρατηρεῖ ὅτι ὡς ἀποτέλεσμα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς ἐναντίον τῆς μεγάλης ἐγγείου ἰδιοκτησίας καί διὰ τήν ἀποκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, ἡ εὐρύτης τῆς βάσεως τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας εἰς τήν Ἑλλάδα εἶναι ἐκπληκτική. «Πολύ ὀλίγα δυτικά χωρα ἤμποροῦν νά συγκριθοῦν μέ τὸ 91,7 % τοῦ συνόλου τῆς ἀροτραίας ἐπιφανείας, ἡ ὁποία αὐτοκαλλιεργεῖται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν της. Ἐξαιρεῖσι τῶν μαρξιστῶν προγραμματιστῶν, πάντες θά παρεδέχοντο ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ ἀγροτική μεταρρύθμισις ἔχει οὐσιαστικῶς ὀλοκληρωθῆ. Ποῦ ὠδήγησεν ὅμως ἡ μονομερῆς αὐτῆ πολιτικῆ; Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς τονίζει ὅτι ἡ ἴδια ἡ δομὴ τῆς γαιοκτησίας εἰς τήν Ἑλλάδα «παρέχει ἀσυνήθως εὐρὺν ὀρίζοντα διὰ τήν λειτουργίαν τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τήν κατακερμάτισιν τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας».

Χαριστικὴ βολή

Ἔτσι δὲν φθάνει, πού ἡ μονόπλευρος ἀγροτικὴ μεταρρύθμισις ὠδήγησεν εἰς τήν δημιουργίαν μικρῶν καὶ νάνων ὡς ἐκ τούτου δὲ ἀντιοικονομικῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἔδωσε καὶ τήν χαριστικὴν βολὴν εἰς τὸν ταλαίπωρον ἀγρότην μέ τήν ἐνδογενῆ ἐξέλιξιν πρὸς τὸν πράγματι ἐκπληκτικὸν βαθμὸν κατακερματισμοῦ τῆς ἤδη ἀντιοικονομικῆς ἰδιοκτησίας του. Ἴδου δὲ ἡ σημερινὴ εἰκόνα: τὸ 85,4 % τῶν μικτῶν ἰδιοκτησιῶν εἶναι μικρότεροι τῶν 50 στρεμμάτων, δηλαδὴ τὸ 85,4 % τοῦ συνόλου τῶν ἀγροκτημάτων εἶναι ἀδύνατον ἢ σχεδὸν ἀδύνατον νά ἐπωφεληθοῦν οἰκονομικῶς τῶν πλεονεκτημάτων τῶν συγχρόνων μεθόδων καλλιεργείας. Ἀλλὰ καὶ πέραν τούτου: Κατὰ μέσον ὄρον ἐκάστη ἀγροτικὴ ἰδιοκτησία εἶναι κατατετμημένη εἰς 9,2 % περίπου ἀγροτεμάχια, τὰ ὁποῖα ἀπέχουν κατὰ μέσον ὄρον 2,5 χιλιάμετρα ἀλλήλων, ἕκαστου δὲ ἀγροτεμάχιον ἔχει κατὰ μέσον ὄρον ἕκτασιν μικρότεραν τῶν 7 στρεμμάτων!

Ἡ κατάστασις αὐτὴ πού ἐπικρατεῖ εἰς τήν γεωργικὴν βάσιν τῆς οἰκονομίας ἐπικρατεῖ ἐπίσης καὶ εἰς τὸ μεταποιητικὸν ἐποικοδόμημα τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, δηλαδὴ εἰς τὰς γεωργικὰς βιομηχανίας (βιομηχανίας ἐπεξεργασίας ἀγροτικῶν προϊόντων). Σύμφωνα μετὰ τὰ διαθέσιμα στοιχεῖα τὸ μέσον μέγεθος τῶν βιομηχανικῶν τροφίμων, ποτῶν καὶ ξύλου (ἐκτὸς ἐπιπλοποιίας) εἶναι ἀντιστοίχως 3,7 - 3,7 - 2,3 ἄτομα κατὰ μονάδα. Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐπιχειρήσεων τῶν κλάδων αὐτῶν τὸ 15,5 % διὰ τήν βιομηχανίαν τροφίμων, τὸ 2,1 % τῆς βιομηχανίας ποτῶν καὶ τὸ 4,8 % τῆς βιομηχανίας ξύλου καὶ φελλοῦ (ἐκτὸς ἐπιπλοποιίας) ἀποτελοῦν μεταποιητικὰς βιοτεχνικὰς ἢ βιομηχανικὰς μονάδας ἀπασχολούσας 10 καὶ ἄνω ἐργάτας ἐκάστη.

Καὶ μόνον τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα, ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1

πρόβλημα τῆς στιγμῆς διὰ τὴν γεωργίαν μας εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐπιμονάδων ἐκμεταλλεύσεως μεγαλυτέρας βάσεως καὶ ἐπιφανείας. Βεβαίως, οὐδεὶς θὰ ἐδέχετο ποτὲ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς γαιοκτησίας, ὡς μέσου συγκεντρώσεως τῆς παραγωγῆς εἰς μεγάλα ἀγροκτήματα. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει δρόμος. Ἀντιθέτως, ὁ δρόμος ὑπάρχει καὶ μάλιστα ἀπολύτου κοινωνικῆς σκοπιμότητος, ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὴν Ἰταλίαν διὰ λόγους περισσότερον ἱστορικούς, τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα κατώρθωσε νὰ δώσῃ σχεδὸν πλήρη λύσιν τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος τῆς χώρας καίτοι αἱ ἀναλογίαι ἀπὸ ἀπόψεως γαιοκτησίας, δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς ἑλληνικάς. Ἡ Γαλλία, ἡ ὁποία ἀντιμετώπισεν ὀξύτερον τὸ πρόβλημα τοῦ κατακερματισμοῦ τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, ὑπὸ συνθήκας ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἠκολούθησε μίαν πλέον εὐκαμπτον ὁδὸν πρὸς τὴν διεύρυσιν τῆς βάσεως τῆς γαιοκτησίας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οικονομικῆς ἐπιφανείας τῆς γεωργικῆς μονάδος ἐκμεταλλεύσεως. Καὶ ἐκεῖ, ὅμως, σπονδυλικὴ στήλη τῆς ὀργανώσεως, εἶναι τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα, τὸ ὁποῖον, ὄχι μόνον δὲν ἀντιστρατεύεται τὴν ἐλευθερίαν τῶν συναλλαγῶν, ἀλλ' ἀντιθέτως δρᾷ ἐντὸς αὐτῆς καὶ ἐκμεταλλεύεται εἰς τὸ ἔπακρον τῆς φιλοσοφίας τῆς. Δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ κανεὶς, ὅτι τὸ Κράτος δὲν ἐνισχύει ἐν εργῶς τὸ συνεταιριστικὸν κίνημα εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν, θέτον τοῦτο εἰς καλύτεραν μοῖραν ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἀτομικὴν ἐπιχείρησιν. Δὲν εἶναι ὅμως, ὁ «σοσιαλισμὸς» ποῦ ὀδηγεῖ τὸ Γαλλικὸν ἢ τὸ Ἰταλικὸν κράτος εἰς τὴν εὐνοϊκωτέραν αὐτὴν μεταχείρισιν τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ τὸ συναίσθημα τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας καὶ ἡ ἐπίγνωσις τῆς ρεαλιστικῆς βάσεως τοῦ κατὰ τὰ ἄλλα κενοῦ δόγματος τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν. Ἐν τέλει δὲ ἡ βασικὴ αὕτη φιλοσοφία, δρᾷ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν, διότι καθιστᾷ τὸν συναγωνισμὸν συνειδητὸν καὶ ἐξελισσόμενον μεταξύ ἴσων. Ἐγκεῖται δὲ τὸ συναίσθημα τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ὅτι ὁ ἀγρότης ἐκκινῶν ἀκουσίως ἐκ κατωτέρας κοινωνικοοικονομικῆς βάσεως, δὲν εἶναι ὑπεύθυνος τῆς μοίρας ἐκ κατωτέρας κοινωνικοοικονομικῆς βάσεως, δὲν εἶναι ὑπεύθυνος τῆς μοίρας τοῦ καὶ δὲν δύναται νὰ συναγωνισθῆ τὸν ἀστὸν καὶ τὸν ἐλεύθερον ἐπιχειρηματοῦ καὶ δὲν δύναται νὰ ἰσότητα προσδοκιῶν. Τὸ Κράτος, ἐπομένως, ὡς ἀνώματιαν - ἰδιοκτῆτην μὲ ἰσότητα τοῦ «δικαίου παιγνιδιοῦ» (fair-play), εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ παράσχῃ πᾶσαν δυνατὴν βοήθειαν διὰ νὰ καταστήσῃ τὸν ἀγρότην ἱκανὸν νὰ ἀνταγωνισθῆ ἐπὶ ἴσοις ὅροις τὸν ἀστὸν. Ἐδῶ, ἄλλωστε, ἐδράζεται καὶ ὁ ρεαλισμὸς τοῦ πραγματικοῦ δόγματος τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν. Διότι, ἐλεύθερος ἀνταγωνισμὸς, μεταξύ μονάδων προϋποθετικῶς ἀνίσων, ἰσοδυναμεῖ μὲ λεόντιον ἑταιρείαν καὶ μοιραίως, ὀδηγεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν μονοπωλιακῶν καταστάσεων, ἐν προκειμένῳ δὲ καταλήγει εἰς τὴν δημιουργίαν ταφικῶν μονοπωλίων, τὰ ὁποῖα ἀφ' ἑαυτῶν ἀναιροῦν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέκίνησαν διὰ νὰ ἀνδρωθοῦν. Σήμερον δὲ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην ἐποχὴν, ἔχει καταστῆ συνείδησις, ὅτι καὶ δι' οἰκονομικούς ἀκόμη λόγους, τὸ μονοπῶλιον εἶναι κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς καταδικαστέον.

Ο συνεταιρισμός εξελιγμένη μορφή οργανώσεως

Ἐπειδὴ ὁμως, ὁ συνεταιρισμός, ὅπως ἄλλωστε καὶ πᾶσα ὑπερατομικὴ ἔνωσις προσώπων, ἀποτελεῖ ἐξελιγμένην μορφήν ὀργανώσεως, προσπάθειά τοῦσα ἀντίστοιχον συνειδησιν καὶ πρὸ πάντων ἱκανὰ στελέχη, ἡ Γαλλία ἐσκέφη καὶ ἐφαρμόζει ἤδη ἓν νέον σύστημα ὀργανώσεως ἐπὶ συλλογικῆς βάσεως, τῆς ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐνδιάμεσον μεταξὺ ἀτομικῆς καὶ συνεταιριστικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς μεταβατικὸν στάδιον πρὸς τὴν συλλογικὴν ἰδιοκτησίαν μέσω τῶν παραγωγικῶν συνεταιρισμῶν. Τὸ σύστημα τοῦτο, γνωστὸν ἤδη ὡς «Groupements Agricoles» φαίνεται ὅτι υἱοθετεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ε.Ο.Κ. κατὰ βᾶσιν, ὡς θεμέλιον λύσεως τῶν ὀργανωτικῶν προβλημάτων παραγωγῆς, πού θέτει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς. Τὸ σύστημα τῶν groupements ἐφηρμόσθη εἰς τὴν Γαλλίαν εὐθὺς μετὰ τὴν δημιουργίαν τῆς Ε.Ο.Κ., εἰς τὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν καὶ ἐκσυγχρονισμόν τῆς Γαλλικῆς γεωργίας, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προκυπτόντων ἐκ τῆς δημιουργίας τῆς κοινότητος νέων προβλημάτων. Αἱ «ὀμάδες» αὐταὶ διακρίνονται εἰς δύο κατηγορίας: Ἡτοι, τὰς Γεωργικὰς Ὀμάδας Κοινῆς Ἐκμεταλλεύσεως (Groupements Agricoles d'Exploitation en Commun), καὶ τὰς Ρυθμιστικὰς Ὀμάδας τῶν Παραγωγῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Γεωργικῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτροπῶν (Groupements des Producteurs καὶ Comités Économiques Agricoles).

Αἱ Γεωργικαὶ Ὀμάδες Κοινῆς Ἐκμεταλλεύσεως (Γ.Ο.Κ.Ε.), ἀποτελοῦν ἑνώσεις, ἀπαρτιζομένης ἐκ δύο μέχρι δέκα τὸ ἀνώτερον ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, διεπόμεναι ὑπὸ ἰδιαιτέρας νομοθεσίας, ἐκτὸς τῆς διεπούσης τοὺς συνεταιρισμοὺς, τὰς ἑταιρείας καὶ τὰ συνδικάτα. Ἡ νομοθεσία πού διέπει τὰς ἑνώσεις αὐτάς, ἀποβλέπει κυρίως εἰς τὴν σφυρηλάτησιν τῶν προσωπικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ὀμάδος, καὶ δὲν περιέχει συμβατικὰς ρήτραις, πού νὰ δημιουργοῦν ἀστικά ἢ ἄλλα δικαιώματα τῶν μελῶν εἰς βᾶρος τῆς ὀμάδος. Αἱ ὑποχρεώσεις, ὁμως, τῶν μελῶν ἔναντι τῆς ὀμάδος καὶ τανάπαλιν, ὅσαι δημιουργοῦνται, ὄχι ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ τούτου τοῦ θεσμοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀφορμῆς καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τούτου, ρυθμίζονται ὑπὸ τῆς νομοθεσίας, ἡ ὁποία διέπει τὴν δημιουργίαν τῶν δευτερευουσῶν τούτων σχέσεων. Οὕτω, λ.χ. ἡ ἀγορὰ τρακτέρ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς «ὀμάδος», δημιουργεῖ σχέσιν συνιδιοκτησίας, ἡ ὁποία πηγάζει ἀπὸ τὸ ἀστικὸν δίκαιον, καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ δικαίου τῶν Γ.Ο.Κ.Ε.

Ἀντικείμενον τῆς κοινῆς ἐκμεταλλεύσεως δύναται νὰ εἶναι εἴτε τὸ σύνολον τῆς ἰδιοκτησίας τῆς Γ.Ο.Κ.Ε., εἴτε τμῆμα αὐτῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁμως ἡ κυριότης τῶν τιθεμένων ὑπὸ κοινὴν ἐκμετάλλευσιν ἰδιοκτησιῶν ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἀρχικοὺς ἰδιοκτῆτας καὶ δὲν μεταφέρεται εἰς τὴν Ὀμάδα, ὡς θὰ συνέβαινεν ἐπὶ ἑταιρείας ἢ συνεταιρισμοῦ τύπου κολχόζ. Μὲ τὴν μέθοδον αὐτὴν πιστεύεται ἐν Γαλλίᾳ, ὅτι ἐξασφαλίζεται καλύτερος δυνατὸς συνδυασμὸς τῆς ἀτομικῆς - οἰκογενειακῆς ἰδιοκτησίας μετὰ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μεγάλης γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως. Σημειοῦται ἀκόμη, ὅτι τὸ

ἀντικείμενον τῆς ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῆς Γ.Ο.Κ.Ε. ἐκμεταλλεύσεως, δὲν δύναται νὰ εἶναι μεγαλύτερον τοῦ δεκαπλάσιου τοῦ κατωτάτου ὀρίου ἐκτάσεως, ἢ ὅποια θεωρεῖται ὡς βιώσιμος ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ νόμου περὶ γεωργικοῦ προσανατολισμοῦ.

Ἡ Γ.Ο.Κ.Ε. διέπεται ὑπὸ ἰδίου καταστατικοῦ, τὸ ὅποιον ἐγκρίνεται βᾶσει μιᾶς ἐλαστικῆς διαδικασίας. Τὸ καταστατικὸν τοῦτο, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ περιλαμβάνη διατάξεις περὶ τῆς θέσεως ἐνὸς ἐκάστου μέλους εἰς τὴν ὁμάδα, τοῦ τρόπου προσφορᾶς τῆς ἐργασίας του, τῆς εὐθύνης του, τοῦ τρόπου διαχειρίσεως καὶ ἐλέγχου, καὶ περὶ τοῦ τρόπου διαλύσεως τῆς ὁμάδος.

Περισσότερα Γ.Ο.Κ.Ε., δύναται νὰ συνιστοῦν δευτεροβαθμίους ἐνώσεις ἢ νὰ μετέχουν συνεταιρισμῶν μεταποιήσεως ἢ διαθέσεως τῶν προϊόντων των, νὰ συνιστοῦν καὶ νὰ μετέχουν εἰς Ὅμάδας τῆς δευτέρας κατηγορίας (Ρ.Ο.Π. καὶ Γ.Ο.Ε.).

Διὰ τὴν προαγωγήν τῆς ιδέας τῶν Γ.Ο.Κ.Ε., ἔχουν θεσπισθῆ σημαντικὰ κίνητρα, τὰ ὅποια παρέχονται ἀσχέτως καὶ ἐπὶ πλέον τῶν δυνάμει ἄλλων διατάξεων τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς παρεχομένων ἐνισχύσεων καὶ ἐπιδοτήσεων πρὸς τὰ μέλη τῶν ὁμάδων ἀτομικῶς. Τὰ κυριώτερα κίνητρα διὰ τὰς Γ.Ο.Κ.Ε. εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

α. Αἱ πράξεις πού ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν σύστασιν τῆς «Ὅμάδος» εἶναι ἀτέλεις.

β. Τὸ δικαίωμα παραδόσεως προϊόντων εἰς τὴν κρατικὴν συγκέντρωσιν, προσαυξάνεται κατὰ 20% πέραν τοῦ ἄθροισματος τῶν ἀτομικῶς ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος δικαιουμένων.

γ. Παρέχεται ἀτέλεια καυσίμων διὰ τὰς γεωργικὰς ἐργασίας ἐπὶ τῶν κτημάτων τῆς ὁμάδος.

δ. Διεμορφώθη εἰδικὸν εὐνοϊκὸν πιστωτικὸν σύστημα διὰ τὰς Γ.Ο.Κ.Ε.

ε. Αἱ κατασκευαὶ κτισμάτων καὶ ἐγκαταστάσεων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀπὸ κοινοῦ παραγωγῆς, ἀποθηκεύσεως ἢ μεταποιήσεως τῶν προϊόντων, ἐπιδοτοῦνται μέχρις 20% ὑπὸ τοῦ Δημοσίου.

Αἱ δευτεροβάθμια ὁμάδες παραγωγῶν καὶ αἱ γεωργικαὶ οἰκονομικαὶ ἐπιτροπαὶ

Αἱ «ὁμάδες» τῆς δευτέρας αὐτῆς κατηγορίας ἀποτελοῦν ὁργανώσεις τῶν συλλογικῶν ἢ πολυμερῶν ὁργανῶν τῶν γεωργῶν καὶ ἔχουν ὡς ἀποστολὴν τὴν ρύθμισιν τῶν ἀγορῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πρὸς τὸ συμφέρον τῶν παραγωγῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ Γαλλικὸν κράτος ὀρθῶς σκεπτόμενον ἐπιδίδκει νὰ μεταβιβάσῃ τὸν ρυθμιστικὸν ρόλον του εἰς τὰ συλλογικὰ ὄργανα τῶν ἰδίων τῶν ἐνδιαφερομένων παραγωγῶν, ὡς συμβαίνει ἀνάγκῃ εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δευτερογενοῦς καὶ τριτογενοῦς τομέως τῆς οἰκονομίας. Ἐν προκειμένῳ τὸ Κράτος διατηρεῖ δι' ἑαυτὸ τὸν ἐποπτικὸν ρόλον πρὸς πρόληψιν ἢ καταστολὴν ὑπερβολικῶν καὶ ἀντικοινωνικῶν πρωτοβουλιῶν τῶν ὁμάδων ρυθμίσεως τῆς ἀγορᾶς.

Αί «ομάδες» τῆς κατηγορίας αὐτῆς κατατέμνονται εἰς δύο ἐπάλληλα ἐπίπεδα. Εἰς τὸ πρῶτον ἐπίπεδον τοποθετοῦνται αἱ λεγόμεναι «ομάδες τῶν παραγωγῶν» (Groupements des Producteurs), αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦνται διὰ τῆς συνενώσεως συνεταιρισμῶν, ἐνώσεων συνεταιρισμῶν, ἑταιρειῶν συλλογικοῦ γεωργικοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ «ομάδων» τῆς πρώτης κατηγορίας. Σκοπὸς τῶν εἶναι ἡ ἐπιβολὴ κατόπιν ὀργανώσεως καὶ πειθαρχήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ ἐμπορίας τῶν προϊόντων, ρυθμίσεως τῶν τιμῶν τῶν καὶ προσανατολισμοῦ τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος τῶν μελῶν τῶν. Ἐφ' ὅσον αἱ ἀποφάσεις τῶν ἐγκριθοῦν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Γεωργίας καθίστανται ὑποχρεωτικαὶ δι' ὅλους τοὺς παραγωγούς τῆς περιοχῆς, τὴν ὁποίαν ἐκάστη ὁμάς καλύπτει.

Εἰς τὸ δεύτερον ἐπίπεδον, εὐρίσκονται αἱ Οἰκονομικαὶ Γεωργικαὶ Ἐπιτροπαὶ (Comités Économiques Agricoles), αἱ ὁποῖαι συσταθῶνται διὰ τῆς συνενώσεως πλείονων «ομάδων παραγωγῶν», μὲ σκοπὸν τὴν ἐπιβολὴν ρυθμιστικῶν κανόνων παραγωγῆς, ἐμπορίας καὶ τεχνικῆς ἐπὶ εὐρύτερων περιοχῶν. Αἱ Ο.Γ.Ε. ἀσκοῦν μέσφ εἰδικῶν ταμείων καὶ τῆ ἐπιχορηγήσει τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου Προσανατολισμοῦ καὶ Ρυθμίσεως τῶν Γεωργικῶν Ἀγορῶν τὴν πολιτικὴν τῶν ἐπιδοτήσεων καὶ τῶν τιμῶν ἀσφαλείας. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Ο.Γ.Ε. δύνανται νὰ καθίστανται ὑποχρεωτικαὶ καὶ διὰ τοὺς μὴ συμμετέχοντας εἰς αὐτὰς κατόπιν συμφώνου γνώμης καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Γεωργίας.

Καὶ ταῦτα μὲν συμβαίνουν ἐν Γαλλίᾳ συντόμως δὲ θὰ συμβοῦν καὶ εἰς τὰς ὑπολοίπους χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅμως, ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἐπικαλούμεθα τοὺς ὅρους τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ καὶ τὰ δικαιώματα τῆς ἀτομικῆς—ιδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς νὰ μὴ εἶναι ἰδιωτικαὶ καὶ προϊόντα ἐλευθέρου βουλήσεως αἱ συνεταιριστικαὶ ἐπιχειρήσεις. Μὲ ἄλλους λόγους ὅταν τὸ κράτος ἐπεμβαίνει μὲ τὴν πολιτικὴν του πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συγχωνεύσεως τῶν μικρῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς δημιουργίας μεγάλων, τῶν ὁποίων ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ εἶναι αἰσθητὴ καὶ αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ ἐπωφεληθοῦν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μεγάλης παραγωγῆς δὲν θίγεται ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀναγωνισμοῦ. Ὄταν, ὅμως, τὸ Κράτος ἐπέμβῃ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρωτοβουλιῶν τῶν ἀγροτῶν διὰ τὴν σύμπηξιν μεγαλυτέρων μονάδων ἐκμεταλλεύσεως, τότε τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρου οἰκονομίας κλονίζεται!

Ἴδου διατὶ ἡ Ἑλλάς ἐπαξίως διατηρεῖ τὴν παράδοσιν τῆς σοφιστικῆς.